

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 " — "
negyedévre . . . 1 " 50 "
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutocza 6. sz.

Felelős szerkesztő:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr..
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Uj divatok. (Farkas Gejza). — Az irás- és olvasástanítás módszerének kifejlődése tekintettel hazánkra. (Papp József). — Irodalom. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázat.

Uj divatok.

III.

Valamennyinél azonban legnagyobb figyelemre méltó, azon szintén újabb keletű divat, hogy a papürült állomásokat nem hagyják egy perczig sem betöltetlenül, hanem oda küldik — gyarlóságunk által meg nem fogható okoknál fogva, az esperességi káplánt — adminisztrátornak.

Ez aztán már amilyen furcsa — épen olyan komoly kimenetelei a lelkészi hivatalt viselő közönségre.

Bizony kénytelenek vagyunk feltenni, hogy van ebben egy része a tetszelgési vágynak.

A divathölgynek megtetszik egy divat — török szakad, ha mindjárt saját kárán is, meg kell annak lenni. — A férj, hogy jó férj színében tűnjék fel, a világért sem ellenkezik, s a megszerzésben elősegíti még az a körülmény, hogy olcsó. Persze hogy olcsó húsnak hig a leve: de csak a pillanatnyi igény ki legyen elégítve, ha aztán a tőke meg se hozza kamatait! S mikor már a férj a nő gyöngéit kitanulta — a jó házi békeért — maga előzi meg gyöngéd férj módjára a feleség gondolatát. — Talán nem csalódunk, ha állítjuk, hogy a divatnak ez a módja a fentebb említett káplán-küldés.

Az egyedüli ok, amely minket ez eljárásra indíthat, csak az lehet, hogy az egyházban fentartassék az igehirdetés folytonossága.

E mellett az egy mellett minden egyéb oknak hátra kell vonulni, sőt felmerülni sem szabad!

Az apostolok is, mikor hivatásuk másfelé vezérlé őket, gondoskodtak helyettesekről — az igehirdetés folytonosságáról: de egyszermind megválogatták az alkalmas személyeket, s ahol ilyet nem találtak, oda helyettest nem is avattak fel.

A papürült egyházakba való káplán-küldésnél is első sorban latra kellene vetni azok képességét, alkalmas voltát: vagy már valaki eo ipso, mert esperességi káplán, képes bármely egyház vezetésére?

Egy esetleg elég rendezetlen vagy nehéz viszonyok között hátrahagyott egyházba behelyeznek egy iskoláját

most elhagyott, tapasztalatlan ifjut, akinek magának vezetőre lenne szüksége: nem vak fogja-e ott vezetni a világot?

Minden esetre különös dolog, hogy míg a praktikus papok nem tartatnak alkalmasnak minden egyház vezetésére — azok mellőzése másról nem tehetvén bizonyágot; — addig egy iskolai tanulmányait alig végző, az élettel egyáltalán nem ismerős ifjú ugyanannak a hivatásnak betöltésére alkalmaztatik.

Nálunk e szerint a lelkészi pályán való haladás nem haladás; de hátramaradás!

Méltán feltehető a kérdés, valjon megegyezik-e ezen eljárás, az egyházak jól felfogott érdekével? — Arról, hogy mennyire árt vagy használ az a papi tekintély emelésének, — említést sem kívánván tenni; különösen akkor, ha az egyház érdeke forog kérdésben.

Bármiként vegyük azonban a dolgot — habár csak megnyugtató eredményre is jutni nem tudunk.

Köztudomású dolog, hogy a papoknak másféle nyugdíj-intézetük nem léteben — saját filléreikből összerakott, kisebb-nagyobb mértékben özvegyeik és árváik nyomasztó sorsát enyhítő intézeteik vannak, mely intézetek szerény alapja az időközben üresedésben levő lelkészi állomások jövedelméből szokott szaporíttatni.

Az időközi üresedés alatt pedig — mintegy viszontszolgáltatásul — tartoznak a szomszéd lelkészek sorból a gyülekezetet a lelkiekkel ellátni.

Igy állván a dolgok teljesen fölösleges a külön adminisztrátor, annyival inkább, minthogy szükség esetén az esperes a legközelebbi szomszédot bizza meg az adminisztrátori teendőikkel.

Hátha valamely egyháznak egyszer eszébe jut, hogy nem adja ki az özvegy-árva kaszszának az időközi jövedelmet? Akkor nem használna az az érv, hogy a káplán úr ingyen szolgált. Igen ingyen — hogy megválasszák, — lesz a felelet.

S meg is választják: legalább is nem volt eset a közel multban, hogy ennek ellenkezője következett volna be.

A mi azonban legkevésbé sem akar bizonyság lenni

a mellett, hogy az adminisztrátor minden tekintetben beválk az illető gyülekezetbe, s még kevésbé bizonyosság arra, hogy a legérdemesebb azon állás elfoglalására.

Egyszerűen, a fiatal ember ellen kifogás nincsen, fiatal, — még idővel sokra viheti, talán még esperes vagy püspök is lehet — és azután már egyszer helyben van: nem kell érte fáradni, s a jó egyház a legkissebb költség mellett paphoz jutott, — az esperes úr fáradsági díját szépen felveszi és aztán szent a béke.

Hanem akkor, minek nekünk a fraternitás, minek a kerület, és azon hozott malasztos papválasztási novellák?! Mindez csak pictus masculussá törpül — és irott malaszttá.

És hol van akkor *érdem* a te jutalmad, kitartó, lelkiismeretes, fárasztó munka, hol van a te elismerésed?!

Azt mondja pl. a bányakerületi papválasztó novella, hogy az esperességből a legérdemesebbeket kell kandidációba hozni. Ilyen körülmények között azonban maga iránti tiszteletlenség lenne — az érdemnek — oda kívánni a kandidátusok közé: csak a rövidlátás nem látja előre a kudarcot.

Esperességenként osztályoztatnak az egyházak a papi fizetések minősége szerint, hogy majdan kisebb egyházból a pap előléptethető legyen a nagyobbikba. Szemfényvesztés! Peténynek, Pokorágynak, Turicskának, mindenkor Petény, Pokorág, Turicska lesz a legelső osztály — onnan tovább ne vágyódj — csak a sírba!

Mégis egy módja lenne a lelkészek előléptetésének is, s ha ez irányban némi eredményhez kívánunk jutni, akkor pl. a hivatkozott bányakerületi novella ily értelemben lenne átdolgozandó, hogy t. i. a legérdemesebb lelkészek hivatának meg esperességi segédlelkészekül.

Míg ez nem történik: addig az érdemnek előléptetése csak mese!

Veszít a gyülekezet, választási jogába ejtetvén csorba az esperes által, hogy a jelöltet ráocroyálja; veszít az esperes, kandidálási joga lévén korlátolva, mert az adminisztrátor mellé ugyan kandidátust, ha talál is, híjába küld; veszít az autonomia, korlátolva lévén a szabad választás gyakorlata; veszít a közegyház, nem a legalkalmasabb személyek lévén elhiva képviseltetésére; s végül veszít a sors által kisebb jövedelemre kárkoztatott papság — pedig ez a többség — nem lévén még csak reménye sem, e pályán sorsán javíthatni.

Gúny lenne, ezen eljárást előrelátásnak nevezni!

Hát egyházunk szent érdekében — hagyjuk fel az ilyen ujdonsült divatokkal. Alkossunk ujat; de jól megpróbáljuk; s aztán a jó ne legyen csak irott malaszt. — A világot úgy sem csalhatjuk, magunkat minek ámítsuk? Minden személyes érdeket félretevő becsületesség, a hiúságtól ment egyenes jellem és erély — régi ugyan, de jószabásu erények, — s csakis ezek biztosíthatják számunkra az elismerést.

Furkas Gejza.

Az írás- és olvasástanítás módszerének kifejlődése tekintettel hazánkra.

I.

Az irni- és olvasnitudás korunkban a művelődésnek legelső és elengedhetetlen feltétele. Ezért törekszünk az iskolába lépő gyermeket mielőbb e fontos eszköznek birto-

kába eljuttatni. Az iskola a többi ismereteket csak ennek segítségével nyújthatja. Az iskolából kilépőt csak ez képesíti az önmunkásság útján való tovább művelődésre. Műveltség és irni-, olvasnitudás egymást úgyszólván kölcsönösen feltételezik. A mai társadalomban élő emberre az írás és olvasás tudása megszámlálhatatlan előnyöket nyújt. Ez nyitja fel előttünk a szellem kincseit s vidámítja meg üres óráinkat. A mai sokoldalú közlekedési és bonyolult üzleti viszonyok közt ez nélkülözhetetlen eszköze gondolatunk kicserélésének, emlékezetünk támogatásának.

A régiebb kor művelt népei, kik az írás és olvasás mesteriségét ismerték, ismerték annak fontosságát is és tanították is azt iskoláikban. Úgyszólván ez képezte náluk a tanítás egyedüli és legfőbb tárgyát. Csakhogy igen nehéz és rossz volt a tanítás *módja*. Évekbe került néha, míg a gyermek a betűket csak ismerni megtanulta. És mily messze volt még akkor az olvasnitudástól! Megint évek kellettek, míg nagy gyötrelmek után végre a betűket össze tudták rakni s vakogva valahogy tudtak olvasni.

Ily gépies módon, az ú. n. *betűztető* v. *silabizáltaló* mód szerint tanították az olvasást a legrégebb időktől fogva, ameddig csak a multba visszapillantunk. E módszer szerint a tanítás abban állott, hogy megtanították a gyermekeket, először is, sorban minden betű alakjára és nevére. Az eljárás ilyenforma volt: a tanító a nagy fali táblán vagy az abc-és könyvben megmutatta az ú. n. A-t, azután megmondta a nevét, úgy ment tovább a nagy B-re, nagy C-re stb. betűrendben. Mikor már ezt a nagy abc-ét jól tudák a gyermekek, azaz: megismerték alakjánál fogva mindegyik betűt s megtudták mondani a nevét, akkor átment a tanító a kis abc-ére s azt is megtanította végig a betűk nevei szerint. Ezeknek tudása után elkülönítette a a betűket magán- és mássalhangzókra s megtanította előbb a rövid, aztán a hosszú magánhangzókat; ezután következtek a mássalhangzók, neveik szerint, tehát így: bé, cé, dé, ef stb. Mikor a lélekölő előkészületekkel végeztek, melyek némely gyermekre nézve fél, másíknál egy v. két évig eltartottak, következett az ily módon megtanult betűknek összefoglalása, vagyis a *silabizálás*. Ennek is meg volt a maga rendje. Előbb a magánhangzókat összekötötték egyenkint mindegyik mássalhangzóval, értelmetlen szótagokká, ilyenformán: ab, eb, ib, ob stb. s megfordítva: ba, be, bi, bo, bu stb., ad, ed, id, — da, de, di, do stb. Ezek után vettek egytagu, aztán két-, három-, négy- stb. tagu értelmes szavakat. Az olvasás vagyis a silabizálás így történt: a—bé=ab, e—bé=eb; vagy: bé—a=ba, bé—e=be, bé—i—bi stb. Épen így betűzték ki az egy- vagy többtagú értelmes szavakat is, pl.: en—a—gyé=nagy, ká—a=ka, el—a—pé=lap: kalap; vagy: ká—u=ku, ká—o=ko: kuko, er—i=ri: kukori, cé—a=ca: kukorica. Így döcögötték át a gyermeket egy csomó szó silabizálásán. Azután hozzáfogtak a folytonos olvasáshoz. De nem csudálkozhatunk rajta, ha ily előzmények után az nem igen szokott menni. A gyermekek a csömörlésig jól laktak, anélkül, hogy valamit megemésztettek volna. Tanító és tanítvány addig erőlködtek most, míg nagynehezen s akadozva ment az olvasás.

Mindaddig azonban, míg minden betűt nem ismertek s olvasni nem tudtak, az *írásról* szó sem volt. Csak, ha már a gyermek tőrhetően tudott olvasni, kezdte meg a

tanító az írás tanítását. Ez abból állott, hogy elébök írta a gyermekeknek a betűket, betűsorban, minden magyarázat s a könnyebbségre való tekintet nélkül. A gyermekek aztán próbálgatták azt másolni, utánozni, míg egy pár év alatt aztán rászoktak nagynehezen az írásra. Természetesen egyik gyermek hamarabb megtanulta mint a másik; egyik igen fektette, másik nagyon mereven állította, egyik széthányta, másik összetömte a betűket. Ahány gyermek, annyiféle írás volt. S így együttes tanításról sem lehetett szó. Némely gyermeknek sehogy sem ment a fejébe az a sok ákom-bákom. Ezen a tanító úgy segített, hogy kezét vezette vagy vezettette egy jobb író gyermek által. A helyes test és kéztartásra sem ügyeltek, kiki úgy ült, ahogy neki tetszett. Az írásórák alatt a tanító rendszeren egyébbel foglalkozott. A gyermekek pedig irtak előlapokról, vagy az ú. n. *formulákról*, ahogy Isten tudniok adta.

Ily hosszadalmas eljárás mellett az iskolázási idő alig volt elég arra, hogy a gyermekek jól írni és olvasni megtanuljanak. Ez volt az oka, hogy a köznép gyermekei közül sokan soha sem voltak képesek megtanulni az írást. Különösen pedig a leánygyermekek, kikre általában kevesebb gondot fordítottak, az iskolából kimaradva, szerencse, ha az olvasást el nem felelték; írni csak elvétve tudtak.

Ilyen volt az írás és olvasás tanításának a módja a régi görögöknél s rómaiaknál, ilyen maradt az az egész középkoron át. Sőt az újkor sem tudott javítani e módszeren, bár a nyomtatott betűk ez időtől fogva még nehezebbé tették úgy a tanítást mint a tanulást. Csak a legújabb korban, a jelen században fejlődött ki az írás és olvasás tanításának módszere annyira, hogy a gyermekek már az első iskolai évben egész könnyűséggel elsajátíthatják e képességeket.

S most lássuk e fejlődést a maga lassu processusában. Ne gondoljuk, mintha oly hosszú időn át senki sem érezte volna e lélekölő és hosszadalmas módszernek hiányait. Már a görögök és rómaiak használtak az olvasás-tanítás megkönnyítésére bizonyos, elefántcsontból vagy fából faragott betűket. *Quintilian*, ki munkáiban alkalmilag becses megjegyzéseket tesz a nevelés és oktatás felett, szintén ily kifaragott csontbetűket ajánl s azokat ő róla szokták elnevezni „*Quintilian* csontbetűinek.”

Az egész középkorban, tehát 11. századon át, az írás-olvasás tanmódjában a legcsekélyebb előhaladás sem történt. Nem is csudálkozhatunk azon; hiszen e korban az írni és olvasni tudás igen szűk körre szorítkozott s úgy szólván egészen titokszerű mesterséggé vált, melyet csak a papok gyakoroltak. Később a polgári elem fölvirágzásával az írás-olvasás mind általánosabbá lett, de a tanítási mód csak maradt a régi. Így *Luther* felléptekor még éppen úgy betűztek, mint a római császárság korában. E módszer szerint írta *Luther* is a maga „*Fibel*”-jét, mely a németeknek első a-b-c-éje volt.

Ez időtől fogva akadtak egyes gondolkozó férfiak, kik átlátták a betűzető módszer természetellenességét, hosszadalmasságát s unalmasságát, s igyekeztek azon javítani, vagy legalább azt a gyermekre nézve megkönnyíteni. Kár, hogy törekvéseik a nagy tömegre semmi hatással sem bírtak s így azok nem egyebek mint történelmi adatok. — E férfiak között első volt, *Luther* egyik kortársa: *Ickelsamer Bálint*, kinek neve tündökölve magaslik ki a korabeli

methodika történetéből. 1534 táján adott ki egy munkát ily czimmel: „*Német nyelvtan, a melyből mindenki önmagától megtanulhat olvasni.*” Ebben azt mondja: „avval kellene az olvasást kezdeni, hogy a gyermekek a szokat szótagokká s azokat hangokká bontsák szét. A gyermek figyelje meg, micsoda hangokat hall a kimondott szóban, azután kell megtanítani azon hangok jegyeit, a betűket.” Tehát ő a betűk nevét azok hangjától már világosan meg akarja különböztetni. Ime, *Ickelsamer* a 16. század elején feltalálta az olvasástanításnak azon módját: a *hangoztató* módszert, mely csak utána 300 évvel — újra feltalálva — lépett életbe. Kora őt nem érté meg, szavai elhangzottak s csakhamar feledésbe merültek.

A 17. század elején, 1620 körül a *kötheni* iskola s különösen annak intéző szelleme: *Ratich Farkas* igyekezett a módszeren javítani s könnyíteni. Ő és társai utasítást irtak az alsóbb osztályok számára s ebben az írás és olvasás tanítását illetőleg azt mondják: mutassa meg a tanító a betűk vonásait, úgy hogy maga rajzolja fel azokat a táblára; írás közben mondja ki azok hangját is tisztán. Így a gyermekek az I. osztályban megismerkednek a nyomtatott és írott betűkkel a fekete táblán és könyvekben is. A II. osztályban a rendes olvasást kezdig meg, összekötve az írással. Előbb írnak a táblán, aztán olvasnak a könyvben. Az írást nem a betűsor szerint kell venni, hanem az egyszerűbb s könnyebb betűkkel (az *i*-vel) kell kezdeni. — *Ratich* s társainak ezen részletes utasításából láthatjuk, hogy ők nagyon közel jártak a mai *írva-olvasási* módszerhez. Csak az volt hibájok, hogy az írást nem kezdték azonnal az I. osztályban, s hogy előbb csak betűket tanultak, utóbb kezdtek szótagolni s szokat olvasni. A hang s annak jegye, a betű közt pedig nem tudtak oly tiszta különbséget tenni mint *Ickelsamer*.

Ratich mellett még felemlíthető a 17. századból több pädagogus is, kik a tulajdonképeni írás-olvasási módszer lényegére nézve ugyan semmit sem tettek, de a betűzetést természetellenesnek s lélekölőnek tartva, legalább megkönnyíteni igyekeztek azt a gyermekre nézve. Ilyenekül felemlíthetjük: *Comeniust*, *Locke*-ot és *Basedow*-ot.

Comenius, kinek pädagogiai működése hazánkat is közvetlenül érintette, nevezetes művében, az „*Orbis Pictus*”-ban a betűket az a-b-c sorrendjében mutatja be; de mindegyikhez egy oly képet csatol, mely a gyermeket az illető betűnek megfelelő *természeti* hangra emlékeztetheti. A kép után előbb mindig rövid magyarázat következik, azután a jelképezett betű. Ott van például a varju képe, utána e magyarázó mondat: a varju károg, azután e betűk: a, A, á, Á. A bárány képe után: a bárány béget: b, B, s a t. *Comenius* tehát így, érzéki képzetekkel kapcsolatba hozva, a szemléltetés segítségével akarja a betűk s az olvasás megtanulását megkönnyíteni.

Locke, angol pädagogus, elve az volt, hogy a gyermek azonnal kezdjen el olvasni tanulni, mihelyt beszélni tud. De mintha érezte volna, hogy ezzel — az akkori betűzető tanmódot tekintve — majdnem teljesen lehetlent mond, hozzá teszi mindjárt azt is, hogy nem kell komoly dolgot csinálni a tanulásból, hanem tanulja meg a gyermek az a-b-c-ét *játszva*. Erre nézve ajánl egy sokoldalú (24–34) kockázó csontot, melynek lapjaira különféle betűket lehet ragasztani, előbb csak egy-két betűt, lassankint mind, míg

rajta nem lenne az egész a-b-c. Ezen a gyermek játszva tanulná meg egyenkint a betűket. Azután megtanulhatja rajt az olvasást is, úgy hogy a betűkből próbál szavakat összerakni. A ki előbb felismeri a betűt, vagy össze tud rakni egy szót, annak nyereseményül cseresnyét, almát, süteményt s egyéb nyalánkságot ajánlott. — Az írást Locke szerint csak akkor szabad megkezdeni, hogy a gyermekek már könnyűséggel tudnak olvasni.

Basedow és az általa életbe léptetett philanthropicus iskola is igyekezett az olvasástanítás módszerét durva s nehézkes állapotából kiragadva, valamiképen kedveltebb modorúvá tenni. Azonban Basedow csupa emberbaráti indulatból még nagyobb túlságba vitte a játékszerűséget, mint Locke. Ő a szó szoros értelmében élvezetessé akarván tenni a betűzést, mézeskalácsból süttetett betűket s azokat megismertetésök után megéttette a gyermekekkel.

Ilyen mesterkéltségek s haszontalan műfogásokhoz kellett nyulniuk azoknak, kik a gyermekeket könnyűséggel, rövidebb idő alatt, s az akkori természetellenes módszer gyötrelmeitől megmentve akarták olvasni s írni megtanítani. De a játékszerű curiosumok sem nyertek szélesebbkörű elterjedést. S a betűzést csak fenmaradt változatlanul, a maga épségében, a 16. és 17. századon át is.

Papp József.

I R O D Á L O M.

(Első közlemény.)

Evangelikus Konfirmandusok Tankönyve. *Tanítványai számára összeállította Margócsy József. 1884. Losoncson. — Ára (?)*

Evangelikus egyházunkban a konfirmációi oktatás egyike a legfontosabb papi — sajnos néhol — tanítói foglalkozásoknak. Nem más az, mint betetőzése az elemi iskolai vallásoktatásnak oly célból, hogy a felserdült gyermekek saját egyházuk hitéletének alapelveivel megismerkedvén s azoknak igaz voltáról egyénileg meggyőződve, önlehetőségükből kifolyó lépéssel, öntudatos egyháztagokká avattathassanak fel.

A zsidóknál 12 éves korukban kerültek a gyermekek a „törvény“ alá: innentul éretteknak tekintették őket s minden tettükért *felelősek voltak*. Keleten hamarabb nyílik a természet, hamarabb fejlődik a gyermek is. Nálunk a 12 év inkább a hagyományos szokás, mint a józan ész szentesítését bírja. Bizony ami konfirmandusaink, eltekintve a testi fejletlenségtől, értelmileg a korban még korántsem állanak azon fokon, amelyen a hitélet elveinek öntudatos felfogása lehető: szabad reflexió s a közlött anyag önálló feldolgozása, bírálata (mik nélkül pedig az egyház-közösségbe való önkéntes s természetesen belépés illusorius) hiányzik nálunk.

Esküsznek gyermekhittel s bizodalommal az oktató tekintély szavára, s az igazság édes italát vakon szivja magába a szomjuhozó lélek.

Igazság édes itala! de valjon azzal — gyenge tejjel — tápláljuk-e őket? Avagy talán megemészthetetlen eledellel tömjük s munkánk eredménye: csömör egy egész életre!

A vallásoktatás zátonyra jutott. A biztosnak vélt talaj kisiklott lábaink alól s most inog az épület. Fejet-

lenség, iránytalanság mindenütt — még az elemi tanítás terén is.

Az Isten akarata, törvénye s országának üdvtörténelmi rendje háttérbe szorul s előtérbe lép, a mindenható egyén a maga képelt szabadságával s önistenítésbe vesző ábrándjaival. E világ bölcsesége trónra ül s szemébe kaczag a bölcseségnek, mely őt „bolondsággá“ tette. Nagy dologba fogtunk: vallást csinálunk, — Istent teremtünk a magunk képére. Megelégtünk az „Egyet“, ki magát megismertette velünk, sok kell — épen annyi, ahány sajátos emberi egyéniség vagy. Szóval egy újabb pogánykor pirkadó hajnala hasad ránk. A régi pogányok istenítették a természetet, — mi majd istenítjük magunkat.

Csak az a kérdés megbirja-e ezt az új „egyéni“ vallást a nép az „istenadta“ nép lelke? — Vagy azoknak mégis csak jobb az a vallás, mely elrejtett a bölcséktől s értelmesektől, nekik — a gyengéknek, önerejükre támaszkodni képteleneknek — pedig megjelentetett.

Dehogy! Az újabb konfirmációi oktatás új utat tör. Változott az idő, változzon a nép is. Tudást a hit helyébe — a megfoghatatlanról. S úgy tön, amiként beszéle. — A pap, ki eddig a Krisztus evangélioma szolgájának tartotta magát s a Krisztus egyháza számára nevelt hiveket, most falun mester-iskolát nyit és „saját tanítványai“ épületére állítja össze nagy s merész vonásokban: „egyéni vallását.“

A subjektivizmus kétségtelenül egyik lényeges alkotó eleme a valódi protestáns felfogásnak. Vallástan, mely merev objektivitásával békóba veri egyéni meggyőződésemet s kizárja a szabad feldolgozás s elsajátításnak még csak lehetőséget is — vak hitre vezet, de élő hitet nem teremt.

Hanem quod uni iustum, alteri aequum. Amily objektív az evangelikus keresztyén tan rám nézve addig, míg az én sajátos énem annak minden egyes tételét öntudatosan fel nem dolgozta, époly objektív az oktató egyéni (bár rá nézve üdvözítő) vallási meggyőződése is. S kérdelem (eltekintve attól, hogy elvégre is közös alapon, közös kötelekbe álltunk) egyáltalán jogosult-é, avagy csak tanácsos-é a gyenge felfogású, ítéletre képtelen gyermekereget, mindjárt a fejlődés és fejlesztés kezdetén, belesodorni a forrongó eszmék árába s kizavarni a természetes s fokozatos fejlődés menetéből.

Ezek a gondolatok jutottak eszembe, mikor az előttem levő kis tankönyvet, Margócsy műhelyéből, kezembe vettem s át- meg átvizsgáltam.

Lássuk, mennyiben volt igazam.

* * *

Nemcsak az öltözkedés, a tankönyvirás terén is hódít a divat. Eddig a konfirmandusok számára irt kézikönyvek kérdések és feleletekben s bizonyos rendszeres beosztással tárgyalták az anyagot. Minta gyanánt főként Luther kis katejáját tartották szem előtt, s nézetem szerint nem rossz választással. Az a kis kate ihletett és érett termelés s nem olyan sületlen fajta, mint a mik nem nyomában, hanem csak utána itt-ott keletkeztek. De hát úgy látszik, elhitették magokkal az emberek, hogy a mi régi az elavult is, rossz is.

Margócsy hallott összehasonlító nyelvészetről, meg összehasonlító vallástudományról. Azután meg azt is hal-

lotta, hogy újabb időben némelyek tagadják az önálló s rendszeres vallástudomány jogát s azt, amit eddig e néven ismertek, kizárva a tudományok csarnokából, csak úgynevezett vallástörténetet ismernek.

Ez az új tudomány pedig nem a theologus, hanem a philosophus vessző paripája, melyre ülve büszke önteltséggel gázol végig az összes vallásokon lába alá gyürvén a magát lejárt, lomtárba való, s csakis a régiségbuvárt érdeklő keresztyén vallást is.

Kapja tehát magát, ír ő is vallástant konfirmandusok számára, vallástörténeti alapon s azt hiszi, hogy ezzel valami újat is, meg valami nagyot is cselekedett. Losonczon úgy látszik, nem tudják, hogy nagy különbség van a közt, ha én a vallás eszméjének történeti fejlődését, alakulásait akarom kimutatni szerves vonatkozásban a népek sajátos életével, vagy ha 12 éves gyermekeket akarok röviden, velősen, határozott alakban saját egyházuk hitéletének legfontosabb elveivel különös tekintettel a felekezeti választanokra megismertetni.

A módszer tehát, melyet követ már elvben sem helyes, hát még a kivitelben! Történeti alapon mozogva két szélsőség veszedelme fenyeget. Ha kiakarom meríteni az anyagot a nélkül, hogy teljes átnézetes összefüggő képet nyujtanék, már szerfölött sokat vonok az oktatás körébe, ha pedig, csak böngészsek innét-onnét, érthetetlen maradok. Szerző az utóbbi hibába esett. Egy kis bevezetéssel kezd. Ez a bevezetés, a legsikerültebb félrevezetés. Elmondja benne: mi a világ, mi az ember, s mire képes, mi a hit, vallás, vallásos élet, s melyek a főbb vallások? Világ az, a mi létezik. Ebből foly, hogy, amennyiben a világ nem Isten, tehát Isten az, a mi nem létezik. A hit = Istenismeret, ha szívünkben, mint meggyőződés él, ha pedig szavakban és tettekben nyilvánul = vallás. — A kettő együtt vallásos élet. Ebből világos, hogy a szerző előtt sem a hitnek, sem a vallásnak fogalma nem világos. A vallás magasabb fogalom, melynek két alkotó eleme épen a hit és erkölcs. A hit pedig evangélikus felfogás szerint sem ismeret, sem nem meggyőződés, hanem az élet elvét képező, gyökérként Istenhez tapadó benső állandó érzület; az isteni elvnek a személyes élet elve gyanánt való öntudatos elsajátítása.

Ezután áttér a főbb vallások ismertetésére, szólván először is a pogány vallásról, de itt ép arról tesz bizonyosságot, hogy az újabb összehasonlító vallástörténeti kutatások eredményeiről sejtése sincs. Neki a pogány istenek még mindig csak képzelt kigondolt lények, p. o. Saturnus, Jupiter. Helyesebb vélemény alkotása érdekében utaljuk Cox György „A mythologia kézi könyve” című érdekes munkájára. — Hogy ezt nem ismeri, azon nem csudálkozom, de azon igen, hogy a közönségesen ismert adatokat is hamisan közli. — Szerinte a chinaiak Ormuzdot és Arimánt imádták. A perzsák akkor bizonyosan Taót Yanget és Yut. Az is merész állítás, különösen, ha az indekre és perzsákra gondolunk, hogy a pogány népek egészben vad, durva, kegyetlen népek voltak.

A zsidóvallás ismertetéséről nem sokkal több dicséretet mondhatok. A zsidók — mondja — az Istent rettentő zsarnoknak tartották, ki — teszi hozzá egész váratlanul — igazságosan áld. A zsidók erkölcsi elve: szemet szemért. Talán antisemita? hogy csak árnyoldalait ismeri

annak a vallásnak, a melyet Üdvözítőnk nem eltörölni, hanem betölteni jött.

Ő is megkérdendzhetné: Mester, melyik a legfőbb parancsolat? Persze, az a fejlődés, melyet a zsidóvallás a mozaizmus partikularizmusától s legalizmusától a profetizmus eszményi magaslatáig tett, szerző előtt ignota terra. Különbözik közli a zsidó szent könyvek névsorát és azok nyomán rettenetes szárazon s az érthetlenségig kurtán s nehézkesen a nép történetét is, többek közt azt is megemlítve, hogy Jákobnak 12 fia volt, de ha a neveket akár előlről, akár hátulról összeszámítjuk, mindég csak 11 jön ki s elmondja, hogy a római hódoltság idején Zsidóországot előbb helytartók s később királyok igazgatták. Dr. M. E.

B E L F Ö L D.

A pozsonyi állami népiskolai tanítónő-képző intézetében 1884/5-ik tanévben a fölvételi vizsgálatok f. évi szeptember-hó első napjain fognak megtartatni. Fölvétetnek az I. évi tanfolyamba 14-ik életévüket betöltött oly leányok, kik a felső leányiskola második évi folyamát, vagy a polgári leány-tanintézet 4-ik évét, tehát a népiskola nyolczadik évi tanfolyamát jó sikerrel bevégezték; azonkívül mindenik növendék a felső népiskola tantárgyaiból szigorú fölvételi vizsgát tartozik kiállani. A képezdei tanfolyam négy évig tart; az első év képezi az előkészítő tanfolyamot, úgynevezett präparandiát, a képezde tulajdonképen 3 további tanfolyamára (lásd a népokt. törv. 109. §-át) nézve. Azonkívül rendszeres kiképzést nyernek a növendékek a női iparmunkák minden ágaiban is. Tandíj nincs. Benlakó növendékek szállást, mosást ingyen, élelmet pedig mérsékelt árért nyernek. Egyéb fölszerelvényi tárgyra nézve, melyeket a fölveendő növendékeknek magukkal kell hozniok, a képezdei igazgatóság (Pozsony, Széchenyi- s Eötvös-utca) ad utasítást. Nehány teljesen szegény, példás magaviseletű és kitünő előmenetelt tanusító növendék a képezdei igazgatótanács által annak idején meghatározandó jótéteményekben is fog részesítettetni. — Teljesen ingyenes ellátásu hely ujonnan belépő növendékek számára nincsen; kivételesen meg fog engedtetni, hogy néhány fölvett érdemes és szegény növendék a 20 forintnyi teljes ellátási havipénz helyett kevesebbet fizethessen, részint némi ösztöndíjban, vagy ingyen ebédben részesülhessen. — Az intézetben első ízben belépő leányok szülői vagy helyettesei a fölvételért külön, és pedig a pozsonyi állami tanítónőképezde tekintetes igazgatótanácsához czimzett bélyeggel (50 kros) kérvényt nyujtsanak be folyó évi július-hó 1-éig azon királyi tanfelügyelőséghez, a melynek tankerületében tartózkodnak; a királyi tanfelügyelőségek pedig hivatalos véleményes jelentések kíséretében f. évi július 25-éig fogják az ekkép hozzájuk érkezett folyamodványokat a képezdei igazgatótanácsához beküldeni; a felek által közvetlenül az igazgatótanácsához beküldött kérvények visszautasítottatnak.

A kérvényekhez a születési oklevél, utolsó iskolai bizonyítvány s orvosi bizonylat melléklendők; kik esetleg valamely jótéteményben részesítettnek, azoknak a teljes vagyontalanságról szóló községi bizonyítványt is kell mellékelniök. A fölveendő növendékek egészséges voltát az intézet orvosa is fogja fölvételkor tanusítani. Egyáltalában pedig jól megjegyzendő, hogy ezentúl a képezdebe csakis

oly leányok vétetnek föl, kik a törvényben meghatározott, még pedig kitünő előképzettségük, állásuk, testi-lelki épségük következtében legtöbb biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy majdan mint hivatott, kedvvel és előszeretettel működő derék tanítónők folytonosan a női ifjúság nevelő oktatásra adandják magukat; s erre ígéretet is tesznek. — Ugyanis: A tanítóképezde célja az, hogy mint neve is vallja, csakis népiskolai tanítónőket képezzen, nem pedig, hogy a serdülő leányifjúságnak általában véve a nőnemnél hazánkban eddig elérhető nagyobb fokú fölnevelését s a tudományokban való kiképzését szolgálta; — utóbbi célra szolgálnak más magasabb és megfelelőbb szervezetű női tan- és nevelő-intézetek. — Azért az igazgatótanács a királyi tanfelügyelőségek útján beérkezett folyamodványokat folyó évi augusztus-hó 1-én behatóan át fogja vizsgálni, s ugyanakkor azon folyamodókat, illetőleg leányaikat, kik legtöbb biztosítékot nyújtanak arra, hogy majdan tanítónőkké váljanak, a fölvételi vizsgálatnak akkoron egyúttal kitüzendő közelebbi határnapjára meghívja, azoknak pedig, kik fentebbi tekintetben kétes biztosítékot nyújtanak, folyamodványuk visszaküldése mellett tudtukra fogja adni, hogy ne is jöjjenek fölvételi vizsgálatra, mert ahhoz, semmi szín alatt nem fognának bocsáttatni.

Az erdélyi magyar evangélikusok tiltakozása.

V.

Az apáczaí ág. h. ev. egyháztanács folyó évi május-hó 4-én *egyhangulag* a következő határozatot hozta a kis kapusi ügyben:

„hozzájárul teljes hazafias készséggel ugyanazon indokok alapján mint a brassói magyar ev. egyháztanácsa, annak óvástételéhez és hasonlóan ezennel óvást tesz és örök időkre tiltakozik a selyki konzisztorium törvénytörő eljárása ellen.“

Apácza, 1884. május 4. *Mihályi Károly, s. k.* a presb. eln. Aláírva az egész egyháztanács által. *Szabó Pál,* kurátor.

VI.

A pürkereczi evang. egyháztanács *egyhangulag* így határozott:

„Az egyháztanács teljesen osztozik a brassói evang. magyar egyháztanács ezen merénylet feletti megbotránkozásában s ezt a magyar evangélikusokra — illetve egyházakra nézve felette veszedelmes és szomorú következtetésű esetnek tekinti, melynek nyilvánosságra jövele népünkben a felsőbb egyházi hatóságok iránti bizalmat és az egyházi törvények iránti tiszteletet megingatja: ez okból a brassói ág. h. ev. egyház tiltakozásához egyhangulag hozzájárul s a maga részéről is ünnepélyes óvást tesz.

Pürkerecz, 1884. évi május-hó 18-án.

Dávid Mihály, s. k. kurátor. *Fejér Gyula, s. k.* elnök.

Dávid Mihály, s. k. jegyző.

K Ü L F Ö L D.

Mozgalmak az angol egyházi élet terén. — Évek óta figyelemmel kísérem a keresztény életnek egyházi s társadalmi téren való nyilvánulását itt hazánkban s külföldön. Itthon misem történik, mi rendkívüli módon lekötne a szemlélő figyelmét. A vizek szép csendesen folynak régi iszapos medrökben; színök sima mint a tükör-é, nem zavarja s nem kavarja fel semmi. Mint a Bethesda-tó partjánál, Urunk

idejében, a betegek várva várták az égből alászálló angyalt, ki megmozgatná a gyógyerővel bíró vizeket, úgy heverünk mi, nyáj és pásztor egyaránt, betegen, bénán, várva az Úr felkentjét, ki mozgásba hozná, a tespedő egyházat, hogy visszaadná nekünk is az új életet, az erőt, mely az Úr útain való haladásra képesítene.

Másképen van ez külföldön. Vegyük Angolországot a praktikus kereszténység hazáját; vegyük az angol társadalmi s egyházi élet gyúpontját — Londont; hogy forr és pezseg ott a kelesztény élet! E hora például nem kevesebb, mint 90-a belmissziót szorgalmazó monstre-meeting tartása van kitüzve. — Az angol nép, mely évente milliókat áldoz a pogány népek térítése céljából, époly áldozatkész buzgalommal fáradozik saját vérenek evangelizációján is. Ott naponta Isten országa terjesztésének érdekében dolgok történnek, amikről itthon még álmodozni sem merünk; mintha nem is britt földön s a jelen korban, hanem a messze múltban a szent föld virányain járnánk; mintha London, Jeruzsálem volna s Péter a többi tanítványokkal a halottakból feltámadt volna s az első pünkösdi nap kétezeréves örömnepét ülnék.

Egy-két ember évek óta mozgásban tartja a milliók városát s vele együtt egész Britanniát. A sokat magasztalt s sokat becsmérelt *Spurgeon* egy második keresztelő Jánusként rettentetlen bátorsággal, lángoló buzgalommal, kifáradhatlan erővel s bámulatos sikerrel hirdeti a Krisztushoz való megtérést. Egy-egy fellépése rendszeren 6–7000 embert, a lordtól kezdve le a munkásig, csődít óriási tabernaculumába. — Hogy milyen nagymérvű az Úr ezen szolgájának egyházi téren való működése, mutatja azon tény, hogy nyomtatott prédikációinak száma ezrekre megy s hogy egyéb irott művei közül csak ez évben *szegény papok javára* 1155 vevő között 17570 frt. árán 11351 kötet árusítottatott el. Ezzel szemben talán még sem érdemelte meg e lapokban a „baptista jezsuita“ rúf címet.

Még *Spurgeon*nál is feltünőbb s bámulatosabb a több idő óta szintén Londonban működő *Moody*, ki az evangélicizáció terén jeleskedik. Igazán megfoghatatlan, hogy ezen ember képes hétről-hétre, hónapról-hónapra, évről-évre naponta kétszer, háromszor is szószékre lépni és több ezrekre menő hallgatóinak prédikálni, velök imádkozni s amellet még minden egyes meeting után 2–300 megtérni kívánóval külön-külön lelki állapota felett értekezni s tényleges megtérésre bírni, anélkül, hogy ezen óriási munka súlya alatt egyszer is szenvedett volna azon számtalan bajokban, melyeknek testünk alá van vetve. A népszerű prédikálásban, úgymint a lekipásztorkodásban, alig hiszem, hogy ez időben párja volna. Ő valóságos csodákat mivel Londonban. Ha valaki kérdezné, hogy miben rejlik ezen ritka férfi varázserejének s páratlan befolyásának s hatásának a titka, azt volnék kénytelen felelni, hogy benne a szent lélek működik, s a mellett az emberek iránti lángoló szeretete az, melylyel hallgatóinak ezreit magához vonza s egész valójukat megigéző beszédjével áthatja s átválttatja. Ő tényleg megtalálta s bírja az igazi kulcsot az emberi szívhez: *konkrét s a valódi emberi életből meritett prédikációit a valódi embsri életre alkalmazza.* Vannak szóonokok, kik az értelemhez szólnak, mások, kik a lelkiismeret-höz apellálnak, némelyek, kik az érzelmre hatnak, még mások, kik az érzésekre kívánnak benyomást tenni. *Moody*

beszédei egyaránt szólnak a szívhez, a lelkiismerethez, úgy mint az értelemhez és az érzelmenhez. Beszédeiben bár minden tényező, melylyel a szónok a hallgatóra hatni képes, szerepet játszik, anélkül azonban, hogy egyik vagy másik a többiek felett túlsúlylyal bírna. Utánozni őt nem volna tanácsos, de tanulni — sokat tanulhatnánk úgy Moodytól mint Spurgeonról.

Mint élelmes szervező és merész rajongó a két utóbbi mellett Londonban ez időben a legnagyobb feltűnést keltette Booth az üdvseregnek (salvation army) hirhede tábornoka, ki főhadiszállásából folyó évi május 1-én kelt következő érdekes adatokat bocsátotta nyilvánosságra:

Az üdvsereg 1883. évi január havában, 440 hadtestből állott 1018 tiszttel. Jelen év ápril-havában már 749 hadtestre szaporodott fel 1843 tiszttel. Ezek közül külföldön 191 hadtest folytatja az élet-halál harcot a bűn és országa ellen 417 tiszttel. — Ezenkívül rendelkezik még 444 kisdad-hadtesttel 41-689 gyermekkel, mely hadtestek hetenként 930 meetinget tartanak.

Mily széles s kiterjedt az üdvsereg működési tere azt legjobban mutatja azon tény, hogy britt földön összesen 846 épület áll rendelkezésére, melyekben csodaszerű monstre-meetinget tartja 560 000 ülőhelylyel, a külföldieket hozzá-számítva 750 000. Ezen épületek között van: 46 színház, 9 circus, 18 korcsolyázó-terem, 23 zene-terem, 10 hadgyakorló-terem, 126 nyilvános terem, 34 temperance egy-leti-terem, 15 sörfőzde, 71 templom és kápolna, nem számítva azon számos nagyszabású deszka-sátort és egyéb épületet, melyet Booth tábornok maga építtetett. Az üdvsereg épületeiben s szabad ég alatt hetenként 15 000 meetinget tart; éveként 780 000, s ki lett számítva, hogy csak hetenként 10 millió emberrel közli az üdvről való öröm hírt.

Rendelkezik továbbá 16 „War cry“ (harczriadás) című különféle lappal, mely hetenként 515 000 számban kel el a hívek között. Ezen lapok évente 80 000 forintnyi jövedelmet biztosítanak az üdvseregnek. (Mily szegényletes és szegényes állapotban van ehhez képest a mi magyar lutheránus egyházunk egyetlen egy lapjával!) Az üdvsereg évi összes bevétele 3 millió 930 000 forintra rúg. — Ebből épületek szerzésére 900 000 frt. fordított. Nevelő-intéze-teire s a betegek és sebesültek kórházaira 332 000 forint költetett. Booth tábornok mindezt kezeli s ez évben egy külön segélyalap létesítésén fáradozik, mely célra már 100 000 forintot gyűjtött. — Azonkívül egy kivételes alapot is fundált szintén 100 000 forintra. Hogy mly bőkezűen áldoznak az angolok ilyen célokra, álljon itt példaképen egynehány előkelő adakozó adományával: T. t. Deny Esqu. 100 000 frt. — John Cory Esqu. J. P. 100 000 forint. — T. Livingstone Learmonth Esqu. J. P. 100 000 forint. — Richard Cory Esqu. J. P. 100 000 forint. — William Miller Esqu. 2500 forint.

A gond és felelőség terhe, mely ezen nagymérvű mozgalommal jár, a szünet nélküli munka súlya a nyilvános meetingekben egész éven át majdnem egyedül a tábornok és Bramwell fiának vállaira nehezül. — Néha bizony több mintsem egy ember elviselni képes. Mind ennek daczára a tábornok azon reményben él, hogy a bűnnek országát sere-gével tönkre fógja tenni az egész földkerekségén. Erősíti ezen reményét annak tudata, hogy az üdvsereg intézménye,

mint Isten dicsőítésének és a lelkek mentésének egy mód-szere, már nem pusztá experimentum többé. Megpróbálta-tott az emberektől és jóváhagyatott Isten által. — Ha a jövődöbéli hódításai a múlt győzelmeivel egyenlő arány-ban leendnek — a mint az ő véleménye szerint nagyon is valószínű, hogy lesznek — akkor ezen mozgalom arra van hivatva a tábornok nézete szerint, nem százezreknek, hanem millióknak meghozni az üdvöt és a harcot nem egyes országokban csak, hanem széles e világon folytatni, a bűn ellen. Booth mindenkit arról biztosít, hogy a ter-het, mely vállaira nehezült, pusztán a lelkek iránti szere-tetből szívesen viseli a meddig bírja, és azon hő kívánság-ból, dicsőíteni azt a ki életét adta az emberekért, hogy őket idvezítse.

Lehet, hogy a Spurgeon, Moody és Booth által köve-tett módszer idegenszerűnek tetszik; de az eredmény, mely ezen módszer segélyével nemcsak Angliában, de Ameriká-ban és Mac All evangelizátor által Franciaországban már is eléretett, komoly magunkbaszállásra indítson bennünket, s arra buzdítson saját utunk módunk szerint egész erővel és odaadással hasonló cél után törekedni. Mert ha ezen az angol egyház terén a jelenkorban észlelt mozgalmak életnek nevezhetők, akkor a mi egyházunk, mint azt egy igen tisztelt és tudós tanárom szokta volt mondani, nem egyéb, mint „arany koporsóba fektetett holt test.“ Mi jó vár-ható egy holttesttől? Nem érdemes egyébre, hanem hogy eltemessék és elzengjék felette: Requiescat in pace.“

Schwalm,
pancsovai ev. lelk.

Olaszország. — A via labicanában katakombákat fe-deztek fel, melyek határozottan Róma zsidó lakosainak szolgáltak temetkezési helyül. A hétágu gyertyatartó és más zsidó jelképek, valamint zsidó feliratok maradványai. veres színnel téglákon írva, nem engednek kétséget; más feliratok hellen nyelven szerkesztvék, de ismeretes zsidó alakban. Rendkívüli kutatások tervezetnek.

VEGYÉSEK.

— A magyarhoni ág. hitv. ev. egyetemes egyház theol akadémiai önszegélyző kör céljaira befolyt adományok: (1. ki-mutatás):

- | | |
|---|---------------|
| 1. Nt. Csecsetka Sámuel theol. akad. igazgató | 20 frt. — kr. |
| alapító t. | |
| 2. Nt. Moczkovcsák János zólyomi főesperes | 20 „ — „ |
| alapító t. | |
| 3. T. Král János papjelölt | 1 „ 20 „ |
| pártoló t. | |
| 4. Ngs. Stankiericz-Wachtler Lujza asszony | 50 „ — „ |
| (hagyatéki adomány) | |

összesen 91 frt. 20 kr.

Istennek áldása legyen az adományozókon és adományaikon!

— A kassai magyar-német anyaegyház 1883. évről szóló, ügyesen összeállított jelentéséből közöljük a követ-kezőket. Az egyház még a reformáció első éveiben kelet-kezett magyar-német és tót nyanyelvű hívekből, kik rövid idő alatt külön egyházakat alakítottak. Az üldözések gyá-szos idejében sok megpróbáltatáson mentek keresztül, templomaik és iskoláik többször elvétettek; míg végre 1691-ben új iskolát és új templomot építettek, melyben 1816-ig, tehát 125 évig hirdették az Isten tiszta igéjét. 1816 a német és tót egyházak szövetségére új templomot állítottak; míg a magyar egyház a német egyháztól hasz-

nálatra átengedett kis imaházban tartá az istentiszteletet; végre 1862-ben a magyar és német egyház egygyé alakult. Kassa *gymnasiuma* 1521-től prot. szellemű volt s 1671-ig virágzott. mikor is a szepesi r. k. prépost bezáratta. 1674-ben ismét megnyílt, de a r. katolikusok 1684-ben elvették; mire a protestánsok lankadatlan buzgalma új *gymnasiumot* állított fel, mely azonban a presszió miatt 1813 kénytelen volt megszűnni. Az *elemi iskola* 1840-ben két tanító alatt két részre osztatott, 1871-ben új alapokra lett fektetve: ugyanis két-két elemi osztály két tanító alatt, úgyszintén a *felsőbb polgári iskola* négy osztálya is két-két tanfolyammal két tanító alatt szervezve. Az egyház mult évi történetéből megemlítendő, hogy a febr. 18-án megejtett tisztujítás alkalmával az összes egyházi és iskolai tisztviselők újból 6 évre megválasztattak s ugyanekkor a tanácsnokok számát — tekintve, hogy az egyház népessége meghaladja az 1700 lelket — 20-ról 30-ra emeltetett. A főt. superintendens úr is ez évben tisztelte meg egyházlátogatásával úgy a magyar-német, mint a tót egyházat jun. 23-ig. Luther 400-os emléknappja méltóan ünneptetett meg, mely alkalommal 80 frt 87 kr. gyűlt össze. Az egyház mult évben bevett 4618 frt 17 krt; kiadatott 0000 frt 00 kr. Az egyház *vagyona*: a) nyugdíj-alap frt 4594.12; b) szegény-alap frt 1594.17; c) csécsi alap frt 706.21; d) harang-alap frt 393.18; e) illeték-alap frt 610; f) Schoch és Fischer kerti alap frt 1134.37; g) orgona-alap frt 215.01; h) jogakadémiai alap frt 100; i) ker. tudományi alap frt 168; k) egyházi tőkevagyon frt 8627.63; összesen vagyon frt 18142.63. Az iskolai vagyonnal frt 418.78 hiány mutatkozott, ugyanis a bevétel frt 4629.57 volt, míg a kiadás frt 5048.35 összeget tesz ki. A legutóbbi népszámlálás szerint az ág. hitv. ev. hívek száma 2014. A lefolyt évben szül. 44 gy. = 19 fiu, 25 leány, ezek közül halva szül. 2 fiu és 1 leány; törvénytelen 2 fiu és 2 leány. Meghalt 45 sz. = 28 fi és 17 nő. Confirmáltak 24 gy. = 14 fi és 10 leány. Hirdettetett 25 pár = 6 p. ev. és 19 p. vegyes vallásu. Eskettetett 14 p. = 4 p. ev. és 10 p. vegyes vallásu. Az egyházba áttért 2 férfi és 1 nő. Nem tért ki egy sem.

— *A körmöczbányai magyar-német-tót ajkú ág. h. ev. egyh. jelentése* 1881—1883. évekről. — Ez években a városi tanács s előljáróság igazságszeretetének sok bizonyosságát adta, u. i. az alsó temető keleti oldalán a városi pénztárból egy fal s egy kapu építtetett, az alsó fal pedig igen szép vasrácsoszatú kapuval lón ellátva. Megszavaztatott évente 64 méter kemény tűzifa. Jólehet tudja azt az egyház, hogy az 1868-ik évi LIII. : 23 §. alapján ez jogilag megilleti mindazáltal ezen igazságos s jóakaró eljárásért legőszintébb háláját fejezi ki. — **Pénztár állása: 1. Egyházi pénztár:** A) Bevétel 14,398 frt. 71 kr. A) Kiadás 14,398 frt. 71 kr. 2. **Szegények pénztára:** A) Bevétel 985 frt. 23 kr. B) Kiadás 985 frt. 23 kr. **Vagyon állása** 1883-ban: 10,765 frt. 42 kr. **Iskola ügy** 1883. évben: 172 ev. növendék. **Statisztikai adatok** 1883-ik évből: született 45; confirm. 31; mhalt. 42; házasságra lépett 15 pár; úrvacsorával élt 1074; lélekszám 1160.

— **A soproni evang. gyülekezetnek** május 25-én harmas ünnepe volt. — Száz éves fennállásának emléknappját jan. 1-ről áthelyezve, e napon ünnepelte, felszentelte „Walker és társa” czégnél Ludwigsburgban a Ruprecht-család alapítványából 20,000 frt. árán készített, a próbánál remek műnek bizonyult orgonáját, és Schöne, bécsi építész által emelt s 50,000 frtba került gyönyörű iskoláját. — A nagyszerűen sikerült ünnepélyen jelen voltak főtiszt. Karsay Sándor superintendens úr, ki a felszentelést végezte és nagys. Káldy Gyula felügyelő úr is. — *Egy gyülekezetünk öröme, mindnyájunk öröme!*

— Hunfalvy Pál kiváló tudósunktól megjelent „Nyelvtudomány és Nyelvtanítás”, Budapest, 1884. Akadémiai könyvkereskedés. Ára 1 frt. — Azt hisszük elégséges a szerző nevének említése s műve megjelenésének jelzése. — Ajánlatra nem szorul.

— A mult számban jelzett **Bothár-ünnepély**, az ünnepektől érdemeihez méltóan, a lehető legfényesebben sikerült. 12 óra előtt tanártársai tiszteltek az ősz tanférfinál, majd a theol. akadémia tanárai, s végre az ifjúság, melyet oly nagy szeretettel vezetett 30 éven át, emlékére e nagy napnak egy ezüst serleget adott át. — Délután a lyceumi dalárda és a zenekar a mult számban említett műsor szerint egy fényesen sikerült koncertet rendezett. Az ünnepélyt, mely a tanári kar és az ifjúság oly nagy lelkesedéssel ünnepelt meg, kedélyes vacsora zárta be, melyen nemcsak tanártársai, hanem Pozsony majdnem összes tanintézetjeinek kiküldöttjei részt vettek. Ezzel befejeztetett ama nagy ünnepély, mely több mint egy negyed század munkásságának egyedüli jutalma, de oly fényes, hogy felér bármely jutalommal, mert az elismerés és a hála a legszebb és a legrágább jutalom!

— **A budapesti protestáns országos árvaegylet** 1883. évi jelentéséből. — Az 1882/83-ik tanév végével 5 fiu és 6 lányka, tehát 11-en hagyták el az árvaházat; a kilépők mind jó helyre jutottak, részint alkalmazást nyertek, részint tovább képeztetnek. Ezek után 13-an, és pedig 5 fiu és 8 leány vétetett fel. Ez évben 12-en fogják elhagyni az árvaházat; ezzel szemben már is 24 folyamodó van. Az egylet népiskoláját 107 növendék látogatta; kik közül 62 az árvaegylet saját növendéke és 45 bejáró; vallásra nézve 52 ág. hitv., 28 helv. hitv., 24 r. kath., 3 zsidó. Idősebb növendékek közül 4-en a helv. hitv. főgymnasiumot, 3-an az ág. hitv. főgymnasiumot s 4-en a VII. ker. közs. polg. leányiskolát látogatták elismerésre méltó előmenetellel. A ref. theol. intézet hallgatói dícsérendő buzgalommal vasárnapi iskolát, és kéthetenként istentiszteletet tartottak az árvaintézetben. Általában lelkileg, testileg gondos nevelésben részesülnek az árvák. Az egylet *bevétele* a mult évben 13,365 frt. 93 kr.; *kiadása* 12,962 frt. 13 kr. Tehát pénztári átvitel 1884-ik évre 413 frt. 90 kr. — **Törzsvagyona:** 104,489 frt. 51 kr. — *A budapesti és a rozsnói protestáns árvaintézetek segélyt kérnek, követelnek. — Ne feledjük Jakab I., 27-et.*

— **Pozsonyban a theologiai akadémia épületén** ismét kitűztetett a *gyászlobogó*. — **Kramár Cyrill**, első tanfolyam hallgatójának ifju (20 év) életét f. hó 27-én reggeli 1/2 órakor kinos szívbaj után oltotta ki a halál. — 29-én d. u. 4 órakor a lelkészi kar, tanárok s kartársainak kíséretében tétetett örök nyugalomra. — **Fürst János** lelkész úr megragadó ékesszólással hirdette az Urnak vigasztaló igéjét. — **Stromp László** magyar, **Binder Jenő** német- és **Maróthy Lajos** tót nyelvven vettek bucsut kartársuktól. Ifjú betegünk kórhághoz sietett édes anyja szívrendítő fájdalommal siratta el kedves szülöttét. — *Nyugodj csöndesen buzgó pályatárs!*

Pályázat

segédlelkészi állomásra.

A szepes-göllniczbányai egyház ezennel pályázatot hirdet újonnan szervezett *segédlelkészi állomására*.

Javadalmak: évi 350 frt. készpénzben havi részletekben fizetve; *tiszteletes lakás* s 6 öl *tűzifa*. *Mellékjövedelemre* is számíthat.

Köteleességek: a *lelkészt*, ki ez idő szerint a VII. szep. bányavárosi egyházmegye főesperese, *hivatalos teendőiben* segíteni, az *elemi felső fi- és leányosztályban* és az esetleg felállítandó *felső népiskolában* a vallástani oktatást ellátni.

A német nyelv ismerete mellett, a magyar nyelv magától értetődővén, a tót nyelv ismerete is szükséges.

Pályázók kérvényüket folyó évi **augusztus-hó 1-ső napjáig** alólróthoz küldjék be. A megválasztott *legkésőbb* f. é. **szeptember-hó 1-ső napjáig** tartozik elfoglalni állását.

Kelt Göllniczbányán, 1884. évi május-hó 26-dikán.

Grátz Mór

ev. lelkész és VII. sz. bányav. főesperes